

ANALÝZA

30. 9. 2019

Rozvoj digitálních dovedností

Používání informačních a komunikačních technologií (ICT) je pro většinu osob na denním pořádku. Digitální dovednosti představují zároveň jednu z kompetencí, které jsou v současné společnosti naprosto nezbytné. Není proto divu, že jsou součástí výuky a vzdělávání nejen žáků a studentů, ale také vzdělávání dospělých v každém věku. O tom, jak Češi rozvíjí své digitální dovednosti v porovnání s ostatními státy EU, pojednává následující analýza.

Faktorem, který je určující pro rozvoj digitálních dovedností, je bezesporu používání informačních technologií. Příležitosti a motivace k získávání počítačových dovedností, v některých případech i nutnost danou problematikou ovládat, jsou různé v jednotlivých socio-demografických skupinách. Např. **používání internetu na počítači**¹ se liší nejen v závislosti na věku, vzdělání, ale i na ekonomické aktivitě. Zatímco ve věku 16–54 let používalo internet na počítači v roce 2018 více než 90 % osob, mezi osobami staršími 65 let činil podíl 37 %. Pro studenty byl přístup na internet přes počítač naprosto běžnou záležitostí, používalo ho 99 % z nich.

V roce 2018 se v oblasti počítačových dovedností vzdělávalo téměř 28 % Čechů starších 16 let. Činili tak 3 muži z 10, zatímco žen se v tomto oboru rozvíjela čtvrtina. Na jednu stranu by se mohlo zdát, že mladší ročníky již tyto dovednosti ovládají, na stranu druhou však mají v rámci studia, potažmo práce, snazší přístup k možnostem vzdělávání se v podobě kurzů či prostřednictvím zaškolování na pracovišti. **Vzdělávání v oblasti ICT v roce 2018 klesalo s rostoucím věkem.** Ve věkové skupině 16–24 let se vzdělával každý druhý, ve věku 25–54 let to byla třetina a z osob nad 65 let jen 7 %. Naopak skokový nárůst je patrný při diferenciaci podle nejvyššího dosaženého vzdělání. Zatímco mezi osobami se základním vzděláním rozvíjelo své počítačové dovednosti 6 % z nich, mezi středoškoláky to bylo 23 % a u vysokoškoláků dokonce 42 %. Z hlediska ekonomické aktivity byl rozvoj digitálních dovedností nejvíce patrný u **studentů**, kterých se vzdělávala více než polovina (53 %). U zaměstnaných to byl každý třetí (35 %) a mezi důchodci se našlo 8 % těch, kteří se v tomto ohledu dále rozvíjeli.

V roce 2018 absolvovalo **počítačový kurz** za uplynulých 12 měsíců 18 % českých studentů. To je více než trojnásobek ve srovnání s celkovou populací osob starších 16 let, ve které navštívilo počítačový kurz **5,5 % osob**. Mírně aktivnější byly v tomto ohledu ženy, kterých se účastnilo 6 %, zatímco z mužů 5 %. Téměř všichni studenti (96 %), kteří se vzdělávali v počítačových dovednostech v rámci kurzu, využili nabídky poskytované školami. V kategorii **zaměstnanců** se v počítačových kurzech vzdělávalo 7 %. **85 % z nich se účastnilo kurzu, který byl poskytován zaměstnavatelem.**

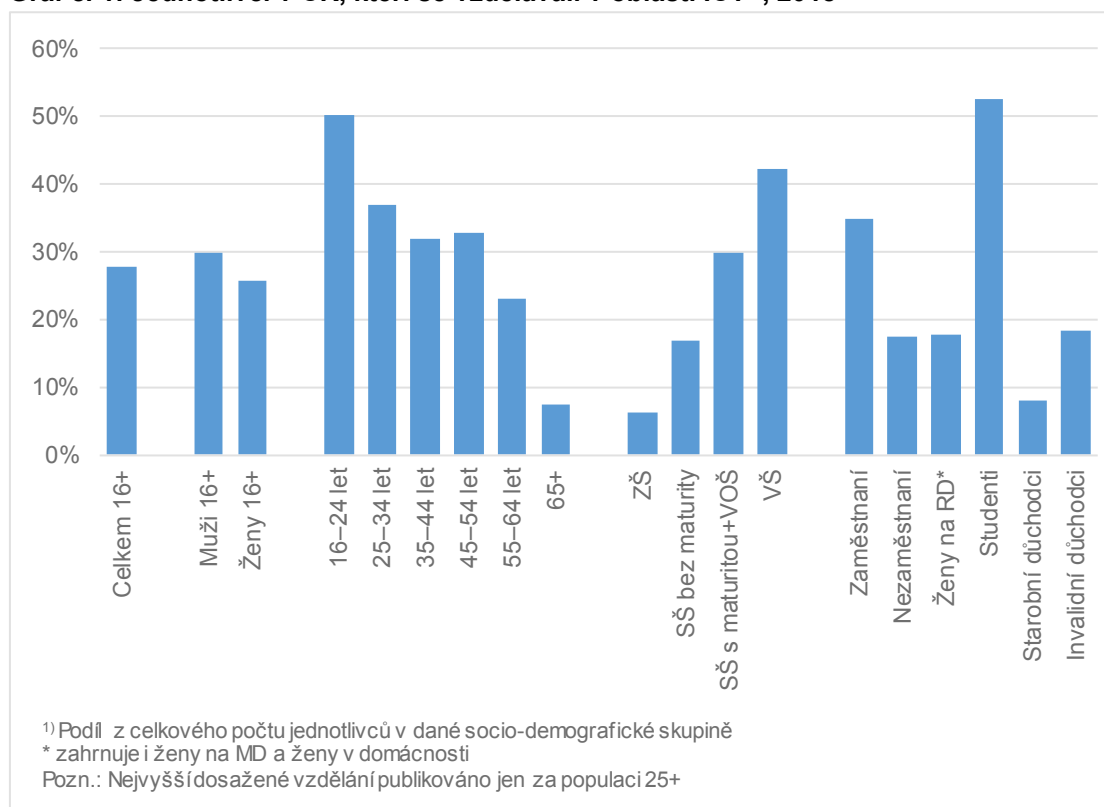
¹ Počítač zde zahrnuje různé typy: stolní počítač, notebook či tablet.

ANALÝZA

Někdy je však potřeba doplnit si mezery v počítačovém vzdělání operativně a nečekat na zorganizování či vypsání kurzu. **Více než pětina** (22,5 %) 16letých a starších Čechů si poradila **samostudiem**, ať už studováním návodu, vyhledáváním na internetu či zhlédnutím instruktážního videa. Jedná se tak o **nejčastější variantu získání počítačových dovedností** vůbec. Mezi studenty bylo samouků pro oblast počítačových znalostí zdaleka nejvíce. Každý druhý student získal počítačové znalosti v uplynulých 12 měsících tímto způsobem. Zaměstnaných se takto do vzdělávala čtvrtina z nich. Ačkoliv u osob starších 65 let nebylo v roce 2018 samostudium příliš běžné (pro rozvoj digitálních dovedností ho použilo 7 % z nich), mezi uživateli internetu v této věkové skupině se našla téměř pětina (18 %) samouků.

V pracovním prostředí je relativně běžným způsobem i **zaučování na pracovišti** od nadřízených či zkušenějších kolegů, kteří v případě potřeby spolupracovníkovi neformálním způsobem poradí. Ze všech pracujících osob starších 16 let získalo tímto způsobem potřebné znalosti **18 %**. Při srovnání dle věku je patrné, že **mladší pracující se** v oblasti ICT dovedností **zaučují častěji než** jejich **starší kolegové**, což v mnohých případech souvisí s nástupem do nového zaměstnání. Ve věkové kategorii 25–34 let se v roce 2018 v oblasti ICT zaučovalo 23 % mladých pracujících, oproti 13 % ve věkové skupině 55–64 let.

Graf č. 1: Jednotlivci v ČR, kteří se vzdělávali v oblasti ICT¹⁾, 2018

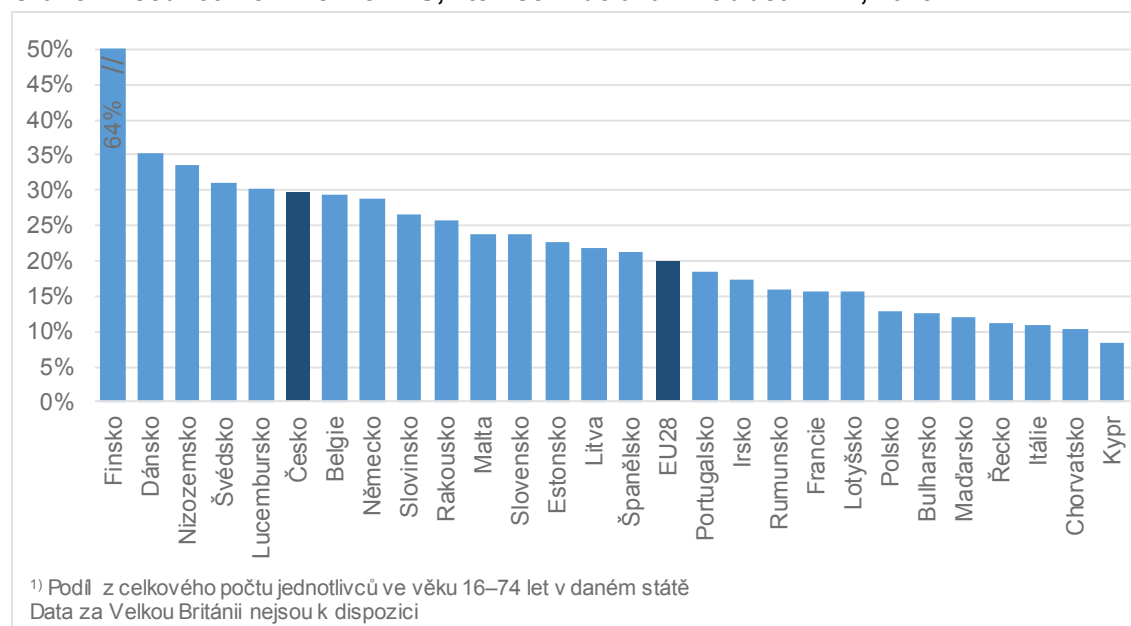
Zdroj: ČSÚ, Šetření o využívání ICT v domácnostech a jednotlivci

ANALÝZA

Ačkoliv ICT proniklo do široké škály odvětví a profesí, při mezinárodním srovnání rozvoje digitálních dovedností je potřeba mít na paměti, že **míra využívání ICT**, a tudíž potřebná **znalost ovládání** daných **technologií** a **počítačových programů**, je do značné míry **ovlivněna národní strukturou hospodářství**.

Mnoha statistikám týkajících se vzdělávání **dominuje Finsko**. Nejinak je tomu u podílu osob ve věku 16–74 let vzdělávajících se **v oblasti digitálních dovedností**, kde se v roce 2018 **vzdělávaly téměř dvě třetiny (64 %) Finů**, což je dvakrát více osob v porovnání s Českou republikou (30 %²) a dokonce trojnásobek průměru EU (20 %). Za Finskem se značným odstupem následují ostatní skandinávské země spolu s Nizozemskem, Lucemburskem a Českem. Zemí, kde se v oblasti počítačových znalostí nevzdělávala ani desetina populace ve věku 16–74 let, byl Kypr s 8% podílem osob. Dalšími zeměmi s nižším podílem jednotlivců, kteří se v roce 2018 vzdělávali v oblasti ICT, byly státy jihovýchodní Evropy jako Chorvatsko, Itálie, Řecko, Maďarsko a Bulharsko.

Graf č. 2: Jednotlivci v zemích EU, kteří se vzdělávali v oblasti ICT¹⁾, 2018

Zdroj: Eurostat

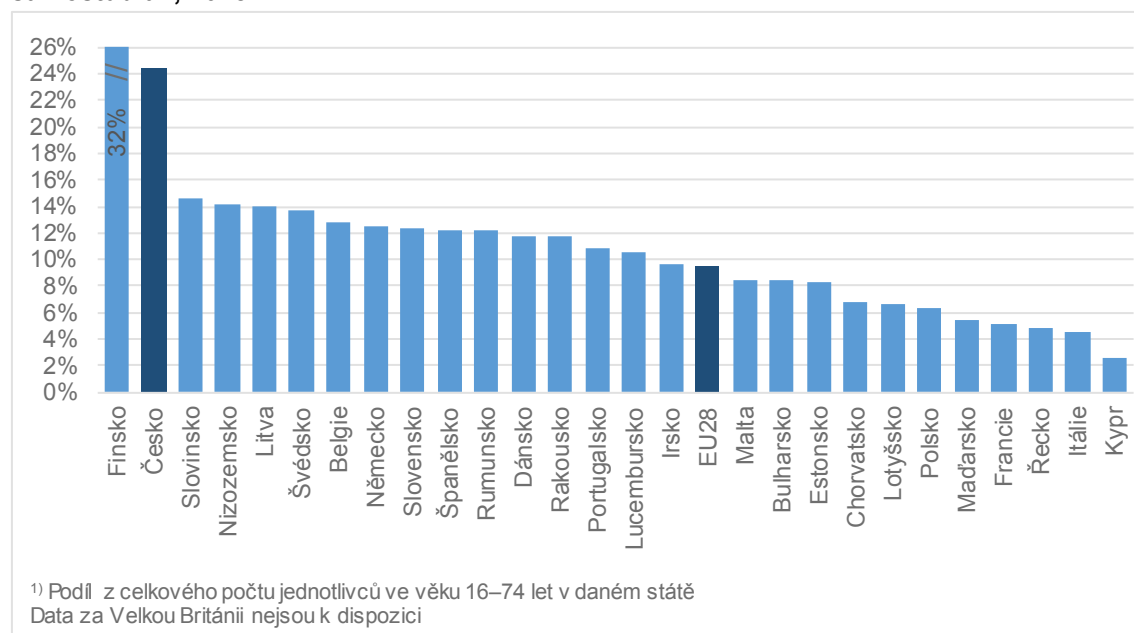
Jak již bylo zmíněno výše, Češi nejčastěji volili pro rozvoj digitálních dovedností **samostudium**, které mohlo probíhat různou formou, ať už čtením návodu, zhlédnutím instruktážního videa (tzv. tutoriálu) či vyhledáváním na internetu – např. v diskuzních fórech zabývajících se danou problematikou. V mezinárodním srovnání se **Česká republika** v roce 2018 **se čtvrtinou osob**, které pro získání počítačových znalostí uplatnily metodu samostudia, umístila dokonce **na druhé příčce** za Finskem se třetinou samo studujících osob v dané oblasti. Ani v jedné

² Mezinárodně srovnatelná data jsou k dispozici za populaci 16–74 let, zatímco národní statistiky udávají informace za jednotlivce 16leté a starší. Proto se podíl liší od výše zmíněných 28 % na začátku analýzy. Platí i pro dále uvedené charakteristiky v mezinárodním srovnání.

ANALÝZA

z ostatních zemí EU nepřesáhl podíl 15% hranici, přičemž **průměrná hodnota** za státy EU představovala **10 %**. Méně než 5% podíl jednotlivců, kteří se v roce 2018 v oblasti ICT vzdělávali pomocí samostudia, byl zaznamenán opět v Řecku, Itálii a na Kypru.

Graf č. 3: Jednotlivci v zemích EU, kteří se vzdělávali v oblasti ICT prostřednictvím samostudia¹⁾, 2018

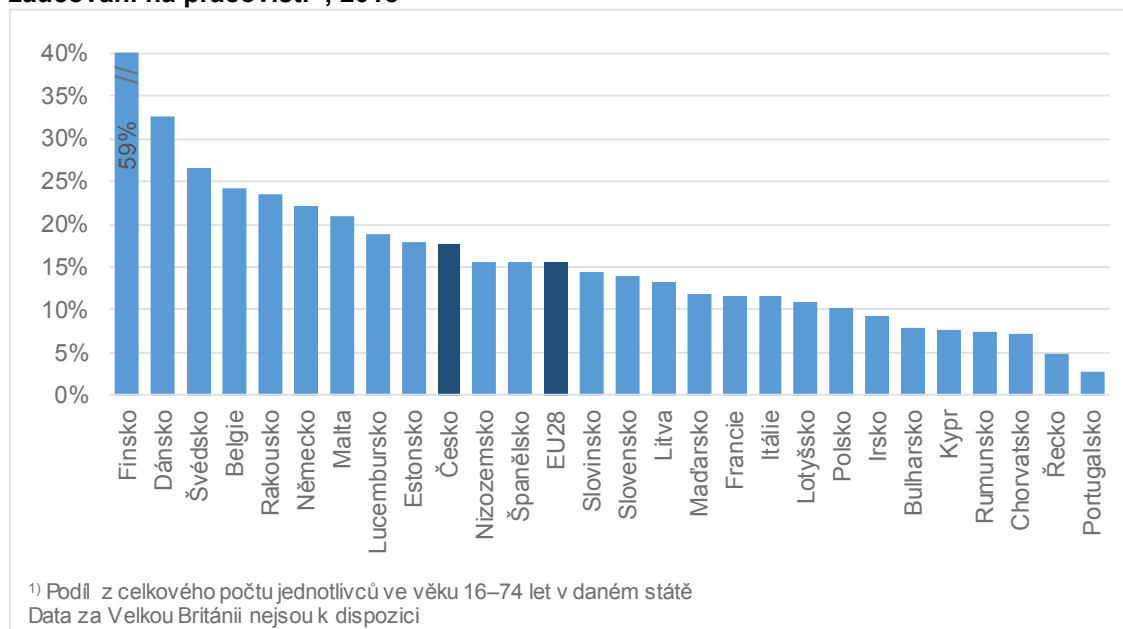

Zdroj: Eurostat

Ukazatel, ve kterém **první tři příčky obsadily skandinávské státy EU**, je podíl pracujících, kteří si prohlubovali digitální znalosti **zaučováním na pracovišti** od kolegů či nadřízených. V roce 2018 se ve Finsku na pracovišti takto zaučovalo 6 pracujících z 10, v Dánsku třetina, zatímco ve Švédsku čtvrtina pracujících osob (26 %). V České republice, stejně jako v Estonsku, se na pracovišti zaučovalo a zároveň nové počítačové znalosti tímto způsobem získalo 18 % pracujících. Výhodou tohoto způsobu je, že zkušenější spolupracovník zná vnitropodnikové prostředí a může školit danou osobu přesně na míru požadavkům nadřízených či tomu, co specifická pracovní pozice vyžaduje. Tento způsob vzdělávání využilo **v průměru 15 % pracujících v zemích EU**. Vůbec nejnižší podíl pracujících, kteří se v roce 2018 zaučovali na pracovišti ohledně počítačů, vykazovalo Portugalsko a Řecko, a sice méně než 5 %.

ANALÝZA

Graf č. 4: Pracující v zemích EU, kteří se vzdělávali v oblasti ICT prostřednictvím zaučování na pracovišti¹⁾, 2018

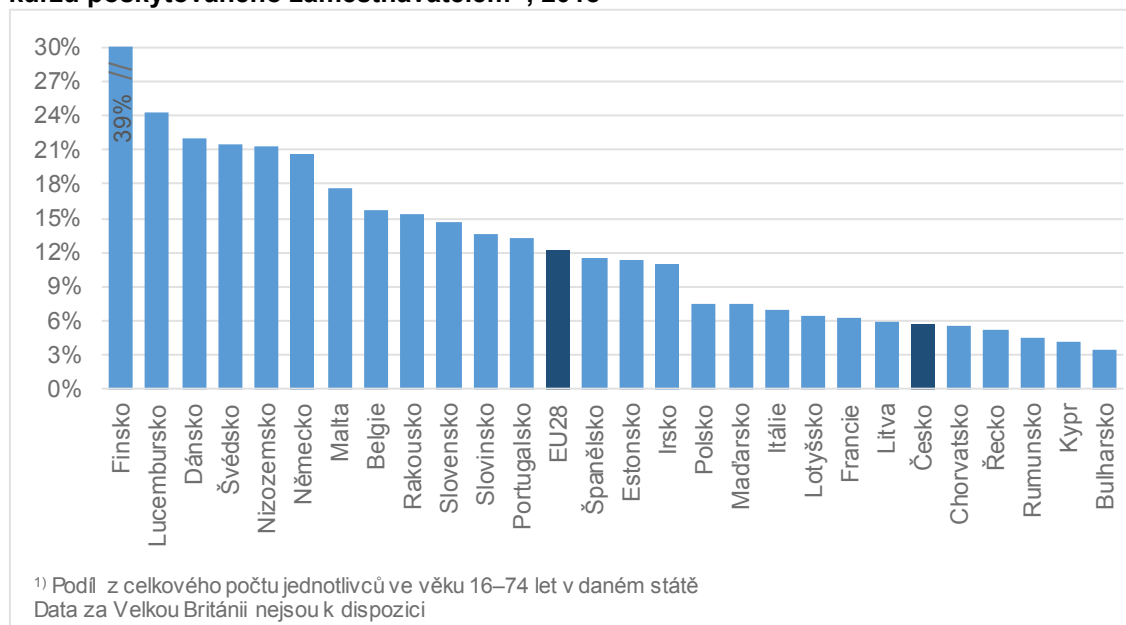
Zdroj: Eurostat

Způsobem, ve kterém mají Češi v porovnání s krajany z ostatních zemí EU rezervy, je **získávání nových počítačových znalostí prostřednictvím kurzů poskytovaných zaměstnavatelem**. Zatímco u ostatních metod rozvoje digitálních dovedností se Česká republika nacházela nad unijním průměrem, kurzy od zaměstnavatele v roce 2018 v Česku využilo **6 % zaměstnanců** ve věku 16–74 let. **Průměr za státy EU činil dvojnásobek**. Nejvíce zaměstnanců navštívilo počítačový kurz poskytovaný zaměstnavatelem opět ve Finsku. Podíl těchto zaměstnanců činil 40 %. Obdobně jako u ostatních ukazatelů, až s velkým odstupem, v tomto případě 15 p. b., následovalo Lucembursko, dále Dánsko, Švédsko, Nizozemsko a Německo.

Zatímco Finsko suverénně obsadilo první příčky ve všech sledovaných ukazatelích popisujících metody získávání nových digitálních dovedností, u některých států EU lze vyzorovat, že určité způsoby vzdělávání jeho občané preferovali, jiné naopak stály v pozadí. Např. obyvatelé Rumunska, Litvy či Slovinska upřednostňovali samostudium. Naopak relativně nejméně bylo samostudium v oblasti počítačových dovedností v porovnání s ostatními metodami využíváno na Maltě a v Dánsku. V Rakousku či Belgii se ve srovnání s ostatními způsoby nejvíce používalo zaučování na pracovišti. Portugalsko se v účasti na kurzech a učení pomocí samostudia nacházelo na průměru EU, nicméně metoda zaučování na pracovišti v této zemi v roce 2018 nebyla vůbec častá. Využila ji k rozvoji ICT dovedností pouhá 3 % pracujících.

ANALÝZA

Graf č. 5: Zaměstnanci v zemích EU, kteří se vzdělávali v oblasti ICT prostřednictvím kurzu poskytovaného zaměstnavatelem¹⁾, 2018

Zdroj: Eurostat

Více informací nejen o rozvoji digitálních dovedností, ale také o používání internetu a dalších informačních technologií lze najít na: https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti_a_jednotlivci. Jedná se o výstupy z **Výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci**.

Autor

Alena Hykyšová

Odbor statistik rozvoje společnosti